

UCHWAŁA NR XLIX/811/10
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

z dnia 27 września 2010 r.

w sprawie ustanowienia Nagrody Województwa Małopolskiego im. Romana Reinfussa za wybitne i szczególne osiągnięcia w dziedzinie zachowania lokalnej tożsamości kulturowej w Małopolsce

Na podstawie art. 18 pkt 1 oraz art. 14 ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm., art. 7a ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2001 r. Nr 13, poz. 123, z późn. zm.) Sejmik Województwa Małopolskiego uchwała, co następuje:

§ 1. Ustanawia się doroczną Nagrodę Województwa Małopolskiego im. Romana Reinfussa za wybitne i szczególne osiągnięcia w dziedzinie zachowania lokalnej tożsamości kulturowej w Małopolsce.

§ 2. Szczegółowe zasady i tryb przyznawania nagrody, o której mowa w § 1, określa regulamin stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 3. Środki finansowe na realizację uchwały znajdują pokrycie w budżecie Województwa Małopolskiego.

§ 4. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Małopolskiego.

§ 5. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia.

Uzasadnienie

Ustanowienie i przyznawanie dorocznej Nagrody Województwa Małopolskiego im. Romana Reinfussa za wybitne i szczególne osiągnięcia w dziedzinie zachowania lokalnej tożsamości kulturowej w Małopolsce ma na celu promowanie przez Województwo Małopolskie dobrych wzorców w zakresie szczególnego i aktywnego zaangażowania na rzecz ochrony wszelkich elementów lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Patronem Nagrody jest prof. dr hab. Roman Reinfuss (ur. 27 maja 1910 r. zm. 26 września w Krzywaczce pod Krakowem) – wybitny etnograf i badacz sztuki ludowej, związany swoją twórczością naukową z góralszczyzną karpacką w szczególności z Łemkowszczyzną. W 1931 roku podjął studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim, by w 1935 roku uzyskać tytuł magistra praw. Na pierwszym roku studiów nawiązał kontakt z Sewerynem Udzią, dyrektorem Muzeum Etnograficznego w Krakowie, dzieląc się z nim wynikami amatorskimi badań etnograficznych prowadzonych dorywczo w okolicach Gorlic oraz zaczął słuchać wykładów prof. Kazimierza Moszyńskiego w Katedrze Słowian w Uniwersytecie Jagiellońskim. Brał również udział w pracach seminaryjnych. Pierwszy swój artykuł o łemkowskim pasterstwie opublikował w 1931 roku w niedzielnym dodatku krakowskiego „Ilustrowanego Kuriera Codziennego”. Aplikantura w kancelarii notarialnej w Gorlicach w 1936 roku, utwierdziła go ostatecznie w przekonaniu, że nie będzie uprawiał tej profesji. We wrześniu 1936 roku podjął prace w Muzeum Etnograficznym w Krakowie, gdzie po roku awansował na kustosa. Równolegle kontynuował studia etnograficzne u prof. Kazimierza Dobrowolskiego, jako jego asystent w Seminarium Etnologicznym i Socjologicznym UJ. Podczas okupacji niemieckiej, zgodnie z konspiracyjnymi zaleceniami Feliksa Kopy, prezesa Związku Muzeów w Polsce, opiekował się nadal zbiorami muzealnymi, początkowo w charakterze dozorca, potem laboranta-konserwatora, jednocześnie intensywnie doksztalając się i studiując archiwalię oraz literaturę. Według świadectwa przytoczonego przez prof. Moszyńskiego, zasługi Romana Reinfussa w ratowaniu zbiorów były „wybitne”, a jego przedsięwzięcia „narażały go poważnie wobec władz okupacyjnych”. W 1945 roku ukończył studia etnograficzne, a w 1946 uzyskał doktorat na podstawie pracy „Łemkowie jako grupa etnograficzna”. W 1953 roku ukazał się jego praca „Polskie druki ludowe na płótnie”, która miała być podstawą przewodu habilitacyjnego, ale w tym czasie habilitacje zostały zniesione. W 1955 roku został profesorem nadzwyczajnym, a w 1971 otrzymał nominację na profesora zwyczajnego. Na przełomie lat 1945/46 podjął się zorganizowania studiów etnograficznych na reaktywowanym wówczas Uniwersytecie Wrocławskim, gdzie pracował do 1949 roku, początkowo jako wykładowca, później zastępca profesora i kierownik katedry. Rozpoczął badania nad zabytkowym budownictwem drewnianym Dolnego Śląska, nad kulturą ludności osiedlanej wówczas na tych terenach, a także nad dokumentacją zbiorów muzeów dolnośląskich. Pod koniec 1946 roku podjął się nowego zadania organizacyjnego i naukowego. Został kierownikiem Sekcji Zdobnictwa w powstałym wówczas Państwowym Instytucie Badania Sztuki Ludowej, a następnie kierownikiem Pracowni Dokumentacji Polskiej Sztuki Ludowej Państwowego Instytutu Sztuki w Krakowie, włączonej w 1960 roku do Instytutu Sztuki PAN w Warszawie. Zainicjował planowe badania terenowe nad całokształtem sztuki ludowej dawnej i współczesnej, obejmujące cały obszar kraju. Kierował zespołem przez 34 lata, do końca 1989 roku, kiedy to przeszedł na emeryturę. Stworzył w Instytucie Sztuki wraz ze swoim zespołem pracowników unikalne archiwum obejmujące ponad 95 tys. pozycji inwentarzowych: rysunków, tekstów oraz 80 tys. fotografii, dokumentujących polską sztukę ludową. Budował podwaliny powojennej etnografii, poświęcając się pracy dydaktycznej, którą prowadził na Uniwersytecie Wrocławskim, Wyższej Szkole Nauk Społecznych w Krakowie oraz Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych, późniejszej Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. W Katedrze Etnografii Słowian Uniwersytetu Jagiellońskiego (późniejszy Instytut Etnologii) prowadził wykłady na temat polskiej sztuki ludowej. Pod jego opieką powstało kilkanaście prac magisterskich. Na Uniwersytecie Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie zorganizował po wieloletniej przerwie od podstaw Katedrę Etnografii i Etnologii. Zmarł 26 września 1998 roku, w Krzywaczce pod Krakowem. Został pochowany na Cmentarzu Rakowickim.

Działalność naukowo-badawcza

Działalność naukowo-badawcza Romana Reinfussa koncentrowała się w dwóch obszarach. Pierwszy to kultura ludowa mieszkańców Karpat i jej powiązania z krajami bałkańskimi. Zajmował się zagadnieniem wędrówek wołoskich i ich wpływem na kulturę materialną i ludową aż po Podtatrze i Tatry; drugi stanowiła sztuka ludowa w Polsce i krajach sąsiadujących z nią. Materiały zebrane w latach 30. XX wieku na Łemkowszczyźnie, a także wśród Bojków, Rusinów Szlachtowskich, a częściowo również Hucułów nabrały bezcennej wartości po akcjach przesiedleńczych Łemków i Bojków, i po zmianie granicy państwowej. W tej dziedzinie stał się najpoważniejszym autorytetem. Żywo interesował się również kulturą poszczególnych grup górali polskich, a także problemami pogranicza pomiędzy góralami a ludnością niziną. Ważną dziedziną jego działalności było także muzeoznawstwo, zwłaszcza skansenologiczne. Własne doświadczenia muzealne wykorzystywał we współpracy z muzeami na wolnym powietrzu. Szczególnie silnie więzy łączyły go z Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Muzeum

Wsi Kieleckiej w Tokarni oraz skansenem w Lublinie, z którymi opracowywał bądź konsultował projekty etnograficzne i architektoniczne, a nawet w trakcie badań terenowych uczestniczył w wyborze konkretnych obiektów do przeniesienia.

Był członkiem: Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego Komitetu Nauk Etnologicznych PAN Komisji Etnograficznej PAN w Krakowie Międzynarodowej Komisji Badań Karpackich Rady Naukowej Instytutu Sztuki PAN Rady Naukowej Instytutu Kultury Materialnej PAN Rady Naukowej Stowarzyszenia Twórców Ludowych Przewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Architektury w Politechnice Krakowskiej Rad Muzealnych: Muzeum Etnograficznego w Krakowie, Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem, Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu, Muzeum Wsi w Lublinie, Muzeum Wsi Kieleckiej, Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Redaktor „Polskiej Sztuki Ludowej” (1948-1952), „Polskiego Atlasu Etnograficznego”, członek kolegium redakcyjnego „Wierchów” (1973-1991) Otrzymał nagrody i odznaczenia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1954) Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (1970) Nagroda im. O. Kolberga (1975) Nagroda im. K. Rzymowskiego (1978) Nagroda Miasta Krakowa (1983) Order Sztandaru Pracy (II kl. 1986) Zasłużony dla Edukacji Narodowej (1984) Zasłużony Działacz Kultury Honorowy Obywatel Miasta Zakopanego Złota Odznaka „Za Opiekę nad Zabytkami” Liczne odznaczenia lokalne

Nagroda Województwa Małopolskiego im. Romana Reinfussa za wybitne i szczególne osiągnięcia w dziedzinie zachowania lokalnej tożsamości kulturowej w Małopolsce jest przyznawana za całokształt dokonań oraz za realizację wartościowych projektów na obszarze Małopolski w zakresie:

1. ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego,
2. ochrony dóbr materialnej kultury lokalnej, w tym sztuki ludowej i rzemiosła artystycznego,
3. ochrony dóbr niematerialnej kultury lokalnej, w szczególności ochrony tradycji, folkloru, technologii, historycznych i tradycyjnych nazw, gwary oraz ochrony tzw. ginących zawodów i upowszechniania wiedzy o zawodach, które już wyginęły,
4. upowszechniania wiedzy o wartości i znaczeniu dziedzictwa kulturowego lokalnego m. in. poprzez organizowanie wystaw, koncertów, festiwali, konkursów oraz innych wydarzeń artystyczno-kulturalnych.

Nagroda finansowa o łącznej wysokości 20 000 zł zostanie przyznana w dwóch kategoriach:

1. całokształt działalności w dziedzinie ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego – dla osób decydujących życiową postawą o tożsamości lokalnej społeczności,
2. wydarzenia upowszechniające wiedzę o wartości i znaczeniu dziedzictwa kulturowego lokalnego – dla osób, które poprzez działalność wniosły elementy istotne dla społeczności lokalnych w zakresie upowszechniania kultury.

Dla każdej kategorii przewidziano nagrodę finansową w wysokości 10 000 zł.

Laureaci uhonorowani zostaną także statuetkami o nazwie Pniok. Przewiduje się również przyznawanie wyróżnień (niepieniężnych) w postaci dyplomów. W regulaminie przyznawania nagrody im. Romana Reinfussa przyjęto dla statuetek nazwę „Pniok”, nawiązując tym samym do metaforycznego podziału mieszkających w subregionach ludzi na ptaki, krzaki i pniaki (w regionach, gdzie dawne długie a jest wymawiane jak o, są to ptoki, krzoki i pnioki). Wyraz „Pniok” w takiej postaci fonetycznej występuje w dialekcie małopolskim, śląskim i wielkopolskim. Pniok to pniak, czyli „część drzewa z korzeniami pozostała w ziemi po ścięciu pnia; pieniek” lub „niewielka część pnia ściętego drzewa, na której np. można rąbać drewno na opał”. W gwarach pniok to oprócz wymienionych znaczeń „ul niekiedy wykonany z pnia drzewa”. Pnioki to ci, którzy mieszkają w danym miejscu od niepamiętnych czasów, co najmniej od sześciu pokoleń; są w tę ziemię bardzo mocno wrośnięci, silnie w niej zakorzenieni.

Zgłoszenia do Nagrody mogą być składane do departamentu właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego przez:

1. członków Kapituły Nagrody,
2. instytucje i organizacje pozarządowe m. in. stowarzyszenia, fundacje realizujące zadania statutowe w szczególności w sektorze kultury, oświaty, ochrony i opieki nad zabytkami,
3. instytucje kultury oraz szkoły,
4. uczelnie wyższe,
5. kościoły i związki wyznaniowe,
6. organy gminy, powiatu, województwa,
7. jednostki organizacyjne administracji publicznej.

Imienny skład Kapituły Nagrody zostanie określony odrębną uchwałą Zarządu Województwa Małopolskiego.

W składzie Kapituły Nagrody uwzględnieni zostaną:

1. Przedstawiciel Muzeum Etnograficznego w Krakowie,
2. Przedstawiciel Muzeum Okręgowego w Tarnowie,
3. Przedstawiciel Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu,

4. Przedstawiciel Małopolskiego Centrum Kultury „Sokół” w Nowym Sączu,
5. Przedstawiciel Muzeum – Nadwiślańskiego Parku Etnograficznego w Wygiełzowie i Zamku Lipowiec,
6. Przedstawiciel Muzeum – Orawskiego Parku Etnograficznego w Zubrzycy Górnej,
7. Przedstawiciel Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Jagiellońskiego,
8. Przedstawiciel Związku Podhalan,
9. Przedstawiciel Fundacji Sądeckiej.

Kapituła Nagrody (kadencja 3–letnia) dokonuje oceny zgłoszeń konkursowych i przedstawia rekomendacje do nagrody, które zatwierdza Zarząd Województwa Małopolskiego w drodze uchwały.

Ustanowienie i przyznawanie dorocznej Nagrody Województwa Małopolskiego im. Romana Reinfussa wynika z założeń ujętych w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013, w szczególności w Obszarze V – Spójność wewnątrz-regionalna oraz Obszarze VII – Dziedzictwo i przestrzeń regionalna.

Załącznik do Uchwały Nr XLIX/811/10

Sejmiku Województwa Małopolskiego

z dnia 27 września 2010 r.

[Zalacznik1.pdf](#)

Załącznik do Uchwały Nr XLIX/811/10 Sejmiku Województwa Małopolskiego